

МАНИФЕСТ ЗА БЪДЕЩЕТО НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ПУБЛИЧНИ СРЕДСТВА:

Приоритетите ни за постигане на справедлива и екологична трансформация

След приемането на Европейската зелена сделка (ЕЗС) през 2019 г., изпълнението на целите ѝ се очертаха като по-спешни от всякога. Изменението на климата се проявява във все по-интензивни и разрушителни горски пожари, наводнения и горещи вълни, докато загубата на биологично разнообразие продължава да се ускорява с всяка изминала година. Пандемията от covid-19 доведе до непредвидим застой в социалния живот и в много сектори на икономиката, което ни накара болезнено да осъзнаем колко важно е да се даде приоритет на човешкото благосъстояние. Същевременно стана още по-ясно, че поддържането на здрави и устойчиви екосистеми е от съществено значение, за да противодействат както на разпространението на болести, така и на изменението на климата. Пандемията изложи на показ редица съществуващи преди това кризи, които войната в Украйна допълнително изостри. Сред тях са повишаващите се цени на енергията и храните, които доведоха до криза на разходите за живот и до цялостно понижаване на жизнения стандарт на гражданите.

Сега ЕЗС е изправена пред безпрецедентни предизвикателства. Мощни корпорации използват лобистките си позиции, за да забавят дневния ред в областта на околната среда и да запазят краткосрочните си, опасни бизнес модели. Те и други представители на бизнес интересите искат да ни убедят, че преодоляването на кризата с разходите за живот изисква подкрепа на икономиката, която се базира на изкопаеми горива, без да вземат предвид нуждата да се осигурят устойчиви обществени услуги като жилищно настаняване, енергия и транспорт за всички и не признават социално-икономическите ползи от справянето с климатичната криза.

Казано по-просто, четири години след обявяването на ЕЗС, сега ни предстои да преодолеем куп препятствия, ако искаме да се справим адекватно с изменението на климата, да предотвратим загубата на биоразнообразие и да постигнем социално-икономическа трансформация, в която “никой не е изоставен”, както в Европа, така и извън нея. Понастоящем ЕЗС не отчита историческата отговорност на Европа за екологичната криза, нито необходимостта от обезщетения. Тя не взема предвид и въздействието на своите сценарии за зелен преход върху глобалния Юг.

Публичните инвестиции играят решаваща роля за справяне с различните кризи, пред които сме изправени днес, като се дава приоритет на това, което не е изгодно сега, но е от съществено значение в дългосрочен план. Предложените по-долу мерки ще гарантират, че публичните средства ще стигнат до местата и хората, които имат най-голяма нужда от тях. За да се случи това, ЕС трябва да спазва международните права на човека и екологичните задължения, за да опазва околната среда и да подобрява живота на своите жители. Европейският съюз трябва също така да поеме историческата отговорност да осигури справедливост за глобалния Юг, като предостави на неговите жители ресурсите, от които се нуждаят, за да постигнат справедлива и екологична трансформация.

1. ВЪВЕЖДАНЕ НА СЪГЛАСУВАНА ПОЛИТИЧЕСКА И УПРАВЛЕНСКА РАМКА ЗА ВСИЧКИ ФОНДОВЕ И БАНКИ НА ЕС

Европейските фондове и инвестиции трябва да подкрепят основните принципи на ЕС за спазване на правата на човека, демокрацията, върховенството на закона и устойчивото развитие. Добрите управленски рамки и изискванията към фондовете на ЕС трябва да спазват правото на ЕС и международните споразумения и следва да бъдат съгласувани и координирани във всички финансови инструменти на ЕС, за да се избегне създаването на двойни стандарти и неефективни структури, които не успяват да прилагат ценностите на ЕС.

Обвързващите критерии трябва да се прилагат във всички финансови инструменти на ЕС. Това включва участие на всеки участник в процесите на вземане на решения, задълбочени предварителни и последващи оценки на въздействието и граждански мониторинг, за да се гарантира съответствие с ценностите на ЕС. Трябва да се постави приоритет на инвестициите, които допринасят значително за постигането на дългосрочните социални и екологични цели на ЕС.

2. НАСОЧВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ СРЕДСТВА САМО КЪМ ТРАНСФОРМИРАЩИ ПРОЕКТ

Ако искаме да инициираме системни промени, необходими за постигане на целите на ЕС в областта на климата, трябва да се ускори прилагането на съобразени с изменението на климата, трансформиращи инвестиции. Еврофондовете трябва да заемат водеща роля в осъществяването на широкообхватната, бърза и социално справедлива трансформация, от която така спешно се нуждаем. Политиците трябва да дадат приоритет само на инвестиции, насочени към преодоляване на кризите, свързани с климата, биоразнообразието и ресурсите, като същевременно намаляват социалното неравенство и това между половете.

Принципът "да не се нанасят значителни вреди" сам по себе си не е достатъчна гаранция, че публичните средства на ЕС ще бъдат насочени единствено към трансформиращи проекти. Следователно този подход следва да бъде засилен и допълнен от принципа "да се постигне значителна полза". Това ще гарантира, че ЕС фондовете подкрепят онези трансформиращи проекти, които допринасят за постигането на целите на политиките на ЕС и осигуряват социално и екологично справедливо осъществяване на прехода.

3. ВЪВЕЖДАНЕ НА ФОНД, ПРЕДНАЗНАЧЕН ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПРИРОДАТА

Необходим е нов подход, за да се подобри ефективността на европейското финансиране в областта на биоразнообразието. Следва да се създаде отделен специализиран фонд за опазване на природата, за да се повиши качеството и количеството на финансирането, както и да се приведат разходите в съответствие с действителните нужди на биоразнообразието. [Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.](#) вече включва редица ключови цели, които спешно се нуждаят от финансиране, като например възстановяването на 25 000 км свободно течащи реки и опазването на 30% от сухоземните и морските територии на ЕС. Фондът би могъл да се използва за пряко финансиране не само на тези цели, но и на редица други, като например контрол и справяне с инвазивни видове, възстановяване на местообитания, мониторинг на биологичното разнообразие и граждански научни проекти. Дискусиите на COP15 се съсредоточиха върху необходимостта от спешно увеличаване на вътрешното финансиране по отношение на биоразнообразието, което доведе до създаването на Глобалния рамков фонд за биоразнообразие. Подобен подход следва да бъде възприет и на равнище ЕС, за да се финансират инициативи, които увеличават и опазват биологичното разнообразие в международен план.

4. ПРЕМИНАВАНЕ ОТВЪД ИЗКОПАЕМИТЕ ГОРИВА

Европейските публични финанси, включително експортните кредити, трябва да прекратят всички форми на публична подкрепа към индустрията на изкопаемите горива. По-специално, бъдещата Многогодишна финансова рамка трябва да изключи каквато и да било подкрепа за решения, които задълбочават климатичната криза и вместо това да увеличи допълнителното финансиране за справяне и адаптация към промените на климата чрез всички финансови инструменти на ЕС, включително субсидии и преференциално финансиране. Повече средства за климат и чиста енергия трябва да бъдат обвързани с рамка за управление, чрез която да се транспонира законодателство, да се повишава осведомеността за целите на ЕС и да се приоритизират инвестициите в енергоспестяване и ефективност. Тъй като частните и мултинационалните енергийни компании продължават да наблягат върху финансовата възвръщаемост на декарбонизацията, публичните средства

следва да се насочат към възстановяване на публичния енергиен сектор, който може демократично да допринесе за декарбонизацията на обществото. Следващият бюджет на ЕС следва да включва подобрени методологии за отчитането в областта на климата, за да се осигури прозрачен и ефективен предварителен и последващ мониторинг. ЕС следва също така да работи за създаване на европейско законодателство, което да въведе правно обвързваща забрана за експортна подкрепа на проекти за изкопаеми горива във всички държави-членки на ЕС.

5. ПРЕВРЪЩАНЕ НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ В МЕСТНИ

Ресурсите трябва да бъдат насочени към трансформация на местно ниво, за да се насърчи дългосрочна социална, полова и екологична справедливост. Публичните институции и местните власти са в добра позиция да работят заедно и да предоставят обществени стоки и услуги, както и политики за социална сигурност, от които да се възползват гражданите с ниски доходи, да разработват адаптирани на местно равнище климатични планове и да създават публично-обществени партньорства, които насърчават благоприятна среда за кооперативна и справедлива местна икономика. Но за да се постигне това, те ще се нуждаят от финансиране за изграждане на капацитет, човешки ресурси и практики за гражданско участие. Следващият бюджет на ЕС следва да осигури инструменти, които да позволят на местните власти да получават пряко финансиране чрез демократично контролирани, безлихвени и вземащи предвид равенството между половете средства, както и преференциални заеми от публични банки в държавите-членки, в които съществуват такива възможности. Такава пряка финансова подкрепа ще предотврати приватизацията и участието на частни инвеститори, които оцеляват основни обществени услуги, трупайки печалби, както и използването на средствата на ЕС в полза на различни политически интереси от националните органи.

6. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ КОМПАНИИТЕ ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПЛАНОВЕ ЗА ПРЕХОД

Дружествата, които получават финансова подкрепа от ЕС, трябва да зачитат правата на човека, като спазват [Директивата за комплексна проверка на корпоративната устойчивост](#), не нарушават законодателството в областта на правата на човека и нямат текущи процедури в международни съдилища по правата на човека. Освен това следва да прилагат изцяло Ръководните принципи на ООН за бизнеса и правата на човека по цялата верига на създаване на стойност, включително всички дейности, възложени на външни изпълнители и обществени поръчки. Компаниите трябва да имат климатичен план и такъв за опазване на околната среда, които да са съобразени с ограничението от 1,5 градуса и в съответствие

с целите на Глобална рамка за биологичното разнообразие Кунмин-Монреал. Компаниите трябва да се въздържат от изкуствено надуване на печалбите си, да ограничат изплащанията на акционерите и да ги реинвестират в устойчиви производствени дейности и да ограничат размера на бонусите за ръководители. Те трябва да плащат своя справедлив дял от данъци, да не избягват данъци или оперират в данъчни убежища. Освен това компаниите трябва да спазват трудовите права, да предлагат качествени работни места, да гарантират, че икономическите и социалните придобивки, както и работните места, са еднакво достъпни за жените и малцинствените групи, както и да прилагат планове за справяне с неравенството между половете и други форми на неравенство на работното място във всички свои дейности.

7. ОБЛАСТЯВАНЕ НА ПУБЛИЧНИТЕ КОМПАНИИ ДА ПРЕДПРИЕМАТ ДЕМОКРАТИЧЕН КОНТРОЛ

Настоящата европейска стратегия за публични инвестиции не отчита неспособността на пазара ефективно да осигури крайно необходимите обществени услуги в съответствие с международните ангажименти в областта на правата на човека. Това означава, че много хора и домакинства остават без достъп до жилища на достъпни цени, енергия, транспорт, водоснабдяване и канализационни услуги и не могат да се възползват от предимствата на ефективна и екологосъобразна кръгова икономика. Въпреки че тези услуги могат да се финансират чрез публични финанси, дружествата от публичния сектор, поради техния размер и възможността да работят с нестопанска цел, имат потенциала да предоставят тези услуги в широки мащаби. В новия законодателен мандат трябва да направим стратегическа промяна и да поставим финансирането на обществените услуги и нови проектни модели, които са съвместна собственост на общността. Като например, на първо място в списъка на публичните инвестиции на ЕС да се поставят енергийните общности. Това означава, че е необходимо да се увеличи европейската финансовата подкрепа за публични компании и общностни проекти.

Не трябва да финансираме сляпо компаниите от публичния сектор, а да изискваме от тях да реализират потенциала си, като приемат силни социални и екологични ангажименти, както и мерки за демократична отчетност на избраните представители и гражданското общество. Компаниите от публичния сектор трябва да спазват същите условия, които предлагаме за частните компании. Задължително е всички дейности, предприети от тези дружества, да постигат екологични цели и да се борят с неравенството и социалната несправедливост. Компаниите от публичния сектор трябва да спазват същите условия, които предлагаме за частните такива. Задължително е всички дейности да постигат екологични цели и да се борят с неравенството и социалната несправедливост.

8. ИНВЕСТИЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ И ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРОГРАМИ

Образованието е ключово за разбирането на необходимостта от зелен, социално справедлив и включващ принципа за равнопоставеност на половете преход. Ролята на образованието трябва да се засили, с цел да се гарантира, че всички граждани са наясно с съвременните предизвикателства, както и за да получат необходимите умения за осъществяване на тази задача. Ето защо призоваваме за финансиране на програми, насочени към образование, обмен на информация и развиване на умения. Те трябва да бъдат насочени към всички групи - от гражданите до местните власти, да се изразяват в изграждане на партньорства с училища и университети с цел въвеждане на нови учебни дисциплини, като например климат и околна среда, права на човека и социална справедливост. Европейската комисия следва да разработи указания за "зелените" работни места, за да повиши осведомеността и да бъдат припознати от хората като реална възможност.

9. ЗАСИЛВАНЕ НА ГРАЖДАНСКИЯ МОНИТОРИНГ, ЗА ДА СЕ ГАРАНТИРА ОТЧЕТНОСТ

Обществеността играе ключова роля в наблюдението на европейските средства и в сигнализирането за нередности. Въпреки това, съществуващите инструменти, с които обществеността разполага, са ограничени и твърде бавни, за да предотвратят или спрат вредите или злоупотребите. В рамките на ЕС би трябвало да се създаде отделен, лесен за използване механизъм, който да позволява на гражданите да инициират независими действия за граждански контрол, които водят до пряко докладване на случаи на злоупотреба със средства на ЕС, особено свързани с дейности, които вредят на околната среда. За проекти, изпълнявани извън ЕС, като например при финансиране за развитие, финансирането трябва да бъде чрез институции, които са отговорни за своите действия, които въвличат местните общности, осигуряват ефективни и достъпни независими механизми за подаване на жалби чрез мониторинг и оценка, спазват строги правила за прозрачност и зачитат правата на засегнатите общности и работници в своите политики чрез задължителни критерии и стандарти за комплексна проверка, съобразена с разпоредбите на ЕС.

10. ПОСТАВЯНЕ НА ГРАЖДАНЕТЕ В ЦЕНТЪРА НА ТРАНСФОРМАЦИЯТА

Бъдещето на ЕС зависи от доверието на неговите граждани в една трансформация, която не изоставя никого и която води до солидарност, просперитет и устойчиво развитие на планетата. Поставянето на хората в центъра на тази промяна означава да се създадат двигатели на социалната отговорност, които да позволят на гражданите да

си сътрудничат с институциите, за да създадат полезни начини за преодоляване на пречките и критичните въпроси. [Европейският кодекс на поведение за партньорство](#) е необходимо да се превърне в правно обвързващ инструмент в планирането и изпълнението на всички фондове на ЕС. Например, за да се гарантира ефективното изразходване на Социалния климатичен фонд, планирането му да се случи по приобщаващ начин със задълбочен анализ на нуждите и приоритетните области за намеса.

И накрая, за да се засили общественият контрол върху публичните фондове и банки, съществува огромна нужда от подробна база данни, която да обобщава съществуващата информация, да я представя в отворен и оперативен формат и да гарантира публикуване на информация през определен период от време.

Гражданската мрежа за наблюдение на финансирането на Зелената сделка е коалиция, която се застъпва на европейско и национално равнище за повече прозрачност и справедливо разпределение на средствата на ЕС. Целта на тази инициатива е да популяризира позицията на местните общности в седем държави членки чрез поредица от семинари, публични събития, виртуални събития, кръгли маси, доклади и други дейности.

